

Dekret z dnia 10 listopada 1945 r. o utworzeniu Centralnego Urzędu Planowania przy Komitecie Ekonomicznym Rady Ministrów¹

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz.U.R.P. nr 1, poz. 1) Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej² zatwierdza co następuje:

Art. 1. Tworzy się Centralny Urząd Planowania przy Komitecie Ekonomicznym Rady Ministrów³.

Art. 2. Do zakresu działania Centralnego Urzędu Planowania należy:

---

¹ Dz. U. 1945, nr 52, poz. 298. Odbudowa potencjału gospodarczego Polski po II wojnie światowej oraz zagospodarowanie przyłączonych ziem zachodnich i północnych, w wyniku likwidacji kapitału prywatnego, znalazły się w gestii aparatu państwowego. W realiach pierwszych lat powojennych państwo było koordynatorem jak i realizatorem polityki gospodarczej. Realizacja państwowej polityki gospodarczej wymuszała przygotowywanie planów działania. Początkowo były to plany odcinkowe, dotyczące jednej branży czy jednego regionu (pierwszy taki plan opracowano w 1944 r.). Stopniowo planowanie obejmowało coraz więcej dziedzin co wymusiło koordynację planowania. Zadanie to realizował powołany w kwietniu 1945 r. Centralny Urząd Planowania, pierwszy centralny organ planowania w Polsce. Na jego czele stał Czesław Bobrowski (1904-1996), który podczas wojny brał udział w opracowywaniu planów gospodarczych dla powojennej Polski (w ramach zespołu studyjnego przy ministrze skarbu w rządzie RP na uchodźstwie). Bobrowski kierował nim do 1948 r. W wyniku prac CUP powstał Trzyletni Plan Odbudowy Gospodarczej na lata 1947-1949, jedyny zrealizowany z powodzeniem plan gospodarczy w okresie powojennym. Ustawa z 10.02.1949 r. powołująca do życia Państwową Komisję Planowania Gospodarczego i będąca jednym z fundamentów stalinizacji państwa znosiła CUP i jego agendy wojewódzkie.

² Krajowa Rada Narodowa została powołana przez Polską Partię Robotniczą 31.12.1943/1.01.1944. Ten konspiracyjny organ został zorganizowany w celu przejęcia władzy w Polsce przez komunistów po wkroczeniu Armii Czerwonej. Odrzucał legalność wobec organów polskiego państwa podziemnego podporządkowanych rządowi na uchodźstwie. Na czele KRN stanął Bolesław Bierut. Od sierpnia 1945 r. pełniła rolę tymczasowego parlamentu. Pracami kierowało prezydium, które przejmowało funkcje KRN pomiędzy sesjami. Prezydium przewodniczył Bolesław Bierut, który łączył uprawnienia marszałka sejmu i prezydenta RP.

³ Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów powołany uchwałą Rady Ministrów z 2.01.1945 r. w celu kierowania gospodarką. Przewodniczącym został Hilary Minc. Komitet został zlikwidowany dekretem z 21.09.1950 r.

- 1) opracowywanie państwowych okresowych planów gospodarczych oraz przedstawianie ich do zatwierdzenia Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów;
- 2) koordynowanie gospodarczej działalności ministerstw;
- 3) opracowywanie – na zlecenie Rady Ministrów oraz z własnej inicjatywy – zagadnień gospodarczych oraz opiniowanie wniosków zgłoszonych przez ministerstwa i urzędy do Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów;
- 4) projektowanie planów rozdziału surowców, środków produkcji i artykułów konsumpcyjnych⁴ pomiędzy ministerstwa i urzędy;
- 5) kontrola wykonania przez ministerstwa, urzędy, zakłady i instytucje uchwalonych planów gospodarczych i realizacji uchwał Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów;
- 6) techniczne przygotowywanie obrad, czynności biurowe oraz prace związane z wykonywaniem uchwał Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów.

Art. 3.

- 1) państwowe plany gospodarcze ogłaszane są w formie ustaw;
- 2) państwowe plany gospodarcze, zatwierdzone przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów, do czasu ogłoszenia ich w formie ustaw stanowią wiążące wytyczne dla ministerstw, urzędów i instytucji państwowych w zakresie prac przygotowawczych dla wykonania planu.

Art. 4. Centralny Urząd Planowania podlega Radzie Ministrów. Sposób wykonywania nadzoru sprawowanego przez Radę Ministrów ustali statut.

---

⁴ W późniejszych latach plany dystrybucyjne surowców, środków i dóbr konsumpcyjnych powiązane zostały z funkcjonowaniem gospodarki nakazowo-rozdziałczej. W tego typu gospodarce decyzje ekonomiczne podejmowano na szczeblu centralnym, przekazując szczegółowe wytyczne jednostkom gospodarczym.

Art. 5. Na czele Centralnego Urzędu Planowania stoi prezes, którego mianuje i odwołuje Prezydent Krajowej Rady Narodowej na wniosek Prezesa Rady Ministrów w porozumieniu z Przewodniczącym Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów.

Art. 6. Wiceprezesów mianuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Prezesa Centralnego Urzędu Planowania.

Art. 7. Budżet Centralnego Urzędu Planowania stanowi część odrębną budżetu Prezydium Rady Ministrów.

Art. 8. Statut organizacyjny Centralnego Urzędu Planowania nada Prezes Rady Ministrów w drodze zarządzenia.

Art. 9. Wykonaniu niniejszego dekretu porucza się Prezesowi Rady Ministrów.

Art. 10. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej: *Bolesław Bierut*⁵

Prezes Rady Ministrów: *Edward Osóbka-Morawski*⁶

---

⁵ Bierut Bolesław (1892-1956), działacz komunistyczny związany od 1918 r. z Komunistyczną Partią Polski, od 1943 r. z Polską Partią Robotniczą (wchodził w skład jej ścisłego kierownictwa, w 1948 stanął na jej czele), od 1948 z Polską Zjednoczoną Partią Robotniczą. W tej ostatniej do 1956 r. pełnił funkcję przewodniczącego/I sekretarza. Od 1944 do 1947 prezydent KRN, w latach 1947-1952 prezydent, w latach 1952-1954 premier. Od 1949 r. przewodniczył Komisji Biura Politycznego KC PZPR ds. Bezpieczeństwa Publicznego. Wykonawca polityki uzależnienia Polski od ZSRS i jej stalinizacji.

⁶ Osóbka-Morawski Edward właśc. Edward Osóbka (1909-1997), polityk socjalistyczny, działacz spółdzielczy; od 1928 r. członek Polskiej Partii Socjalistycznej, w latach 1941-1943 Polskich Socjalistów, w latach 1943-1944 Robotniczej Partii Polskich Socjalistów. Był zwolennikiem współpracy z PPR. Uczestniczył w spotkaniu założycielskim KRN, stał na czele Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, Rządu Tymczasowego i Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej. W latach 1947-1952 poseł. W okresie 1944-1947 przewodniczący PPS „lubelskiej”.